

ЯНГИ АВЛОД МУТАХАССИСЛАРНИ ТАРБИЯЛАШ: ТЕХНОЛОГИЯЛАР, ЮТУҚЛАР ВА МУАММОЛАР

Тўхтасинов Шохрух

Андижон қишлоқ хўжалиги ва агротехнологиялар
институтини талабаси

Аннотация: Ушбу ишда ёш мутахассисларнинг янги авлодини шакллантириш жараёни ўрганиб чиқилди. Унинг самарали бўлиши учун замонавий талаблар ва уларнинг амалиётга оширишга ишлатиладиган тавсия этилаётган янги тузилма тўғрисида маълумот берилмоқда.

Калит сўзлар: қонун, технология, ахборот технология, кооперация.

Аннотация: В данной работе изучен процесс формирования нового поколения молодых специалистов. Приводится информация о современных требованиях к его эффективности и предлагаемой новой структуре, используемой для их реализации.

Ключевые слова: право, технология, информационные технологии, сотрудничество.

Abstract: In this work, the process of forming a new generation of young professionals was studied. Information is provided on the modern requirements for its effectiveness and the proposed new structure used to implement them.

Key words: law, technology, information technology, cooperation.

Ҳозирги кунда иқтисодий ечимлардан бири келажакда зарур бўлган мутахассисларнинг янги авлодини тайёрлаш энг муҳим масалалардан бўлиб қолди. Мана шу муаммонинг ечимини топиш учун жуда катта ҳажмда ишлар бажарилмоқда. Биринчиси, ҳуқуқий асосини яратилди, яъни қонунчилик ҳужжатлари шакллантирилди. Иккинчиси, тайёрланадиган мутахассисларга бўлган талаблар мавжуд ижтимоий, иқтисодий ва халқаро муносабатлардан келиб чиқиб шакллантирилди. Учинчидан, зарурий молиявий шарт-шароитлар яратилмоқда, яъни ўқув адабиётлари билан таъминоти, асбоб-ўсқуналар мавжудлиги, ҳорижий мутахассисларнинг жалб этилиши йўлга қўйилди. Тўртинчидан, маълумот алмашинуви учун шароитлар яратилиб, уларга фойдаланувчилар бириктирилди ҳамда ишлашига технологик жараён ҳосил қилинди [1,2].

Инсонларнинг яшаш шароитини ижтимоий талабларга мос келадиган даражада бўлиши учун бир нечта омилларни ҳисобга олишимиз керак бўлади: қишлоқ хўжалигида маҳсулотларини етказиб бериш тизими мавжудлиги, сув таъминоти ва унинг истиқболлари, умумий гидрологик тавсиф олиб бориш [3].

Жамиятнинг иқтисодий таянчи ва асосий ҳаракатлантирувчи омилларни бир қисмини юқорида келтирилди. Энди уларнинг бажаришга қўйиладиган талабларни кўриб чиқсак. Буларни соддароқ кўринишда қўйидаги ифодалаб кўрсатамиз:

- асосий мутахассислик эга бўлган номзодда амалий кўникмалар мавжуд бўлиши,

- ахборот технологиялар дастурий воситалар билан қийинчиликсиз ишлаши,

- мавжуд муаммони тушунганлик ва унинг устида ишлаш қобилияти мавжудлиги.

Юқори малакали мутахассисларни тайёрлаш механизмини ишлаб чиқишда аввалроқ санаб ўтилган талабаларни ҳисобга олган ҳолда таълим жараёнини ташкил эта олиши мумкин тузилма структураси тақдим этилади. Уни қисқароқ шаклда қўйидагича ифодалашимиз мумкин:

- бошқарув тизими (раҳбар, ижро назорати гуруҳи, мониторинг гуруҳи, ёрдамчи, молиявий масалалар бўйича ўринбосар, маслаҳатчи),

- ижро назорати гуруҳи (муаммонинг долзарблигига қараб гуруҳлар шакллантирилади),

- олинган маълумотлар экспертлар гуруҳига тақдим этилади, улар ўз-навбатида ёрдамчи ва маслаҳатчига етказилади.

Таҳлил қилинган сўнг мавжуд муаммолар ва уларнинг ечимлари, зарурий тавсиялар ишлаб чиқилиб эълон қилинади.

Келтирилган тузилмада маслаҳатчи ва экспертлар гуруҳи фаолияти ташкилот томонидан ва бошқа молиявий манбалардан фойдаланишган ҳолда амалиётга оширилади, яъни 50% миқдорда ташкилот ва қолган 50% ни олинган даромад ҳисобидан тўлаб борилади. Айрим ҳолатларда экспертлар фаолиятдан олинган молиявий фойдани айнан шу гуруҳ фаолиятига йўналтирилиши мумкин.

Шу ерда вазифаларни саралаш моҳиятини қўйидагича изоҳлаш мумкин:

- белгиланган муаммонинг аҳамияти бўйича юқори бўлгани биринчи навбатда ўрганилади,

- тавсия ва муаммоларнинг ечимлари бажарилишига зарур вақтнинг реал бўлгани энг биринчи бўлиди,

- иқтисодий самарадорликни таъминлайдиган даражасига қараб ажратилади.

Қайд этилаётган тузилма ва унинг ишлаш механизми иштирокчилари, уларнинг фаолияти ва бажарилиши лозим ишлар ҳақида бироз тўхталиб ўтамиз.

Бошқарув тизими қонунчилик меъёрларига асосан фаолиятини шакллантиради ва йўлга қўяди.

Ижро назорати гуруҳи белгиланган масалалар ечими ва амалга ошириладиган ишлаш бўйича мониторинг оли боради ва ўзининг хулоса ҳамда тавсиялари бериб боради. Айрим ҳолатларда молиявий кўмаклашишга тавсия берилади [4].

Мутахассисларни тайёрлашнинг замонавий талаблари ўз ичига, албатта, ахборот технологияларнинг кенг қўламда ишлатилиши назарда тутди ва унинг имкониятларининг роли катта [5, 6].

Масалалар бўйича шакллантирилган гуруҳлар ўрганиш олиб боради ва маълумотларни умумлаштириб экспертлар гуруҳига етказилади. Улар ўз навбатида айрим ҳолларда тўлдиришни талаб қилишига ҳақли. Шу жараён масаланинг моҳияти етарли даражада ўрганилганига қадар олиб борилади. Муддати ўта қисқа ва ўта узун бўлмайди, яъни амалга ошириш ёки ўрганиш учун мос келадиган шароитлар мавжудлигига қараб белгиланади.

Шу сингари тузилмалар ҳам олдинги даврда яратилган, лекин улар, айна, ўша даврга мос келганлиги ва замонавий шартларни ҳисобга олиш муҳим бўлиб қолди. Айниқса, фаолият олиб бориш муддатларини энди муаммонинг ечими амалга оширилиши белгилайди.

Экспертлар гуруҳини шакллантиришда бир нечта шартларга асосланиб мутахассислар гуруҳи шаклланиши керак:

- мутахассислар айнан шу соҳа вакиллари бўлиши шарт эмас,
- белгиланган муаммонинг техник ва бошқа асосларни тушунадиган бўлиши,
- ишлаб чиқариш соҳаси билан узвий боғланган ва амалга ошириш имкониятига эга вакиллар шу гуруҳга киритилиши ижобий таъсир кўрсатади,
- таълим ва ишлаб чиқариш соҳаларини биргаликда фаолияти тушунадиган мутахассисларни киритилиши лозим,
- ахборот технологияларнинг қўлланилишини тўғри баҳолашни биладиган вакилларни саралаш керак.

Мутахассисларнинг янги авлоди билим даражаси, малакаси ва ишлаш қобилиятини қанча юқори бўлишига эришилгандагина юқорида келтирилган жараеннинг самарали ишлаши бўлади. Бу эса янгича фикрлай оладиган авлодни шакллантиришга асослари яратиб беради.

Хулоса шуки, иқтисодий самарадорликка эриш учун аввало етарли малакага эга мутахассислар заҳирасини шакллантириш, уларнинг қўникма ва билимларини замон талабига мос келадиган ҳолда етказиб бериш, муаммолар билан ишлаш қобиялитини шакллантириш натижасида жамиятимиз учун иқтисодий асосларини яратамиз.

АДАБИЁТЛАР:

1. Кирйигитов Б.А. Мультимедиянинг қўлланилиши /“Таълим жараенига ахборот коммуникация технолгияларини тадбиқ қилиш муаммолари” мавзусидаги республика илмий ава илмий-техник анжумани материаллари тўплами. Андижон, 2017 й. 24 апрель. 2-қисм. 175-176-бетлар.

2. Кирйигитов Б., Мирзаахмедов М. Информационные технологии в образовании/“Таълим жараенига ахборот коммуникация технолгияларини тадбиқ

қилиш муаммолари” мавзусидаги республика илмий ава илмий-техник анжумани материаллари тўплами. Андижон, 2017 й. 24 апрель. 2-қисм. 266-267-бетлар.

3. Кодиров Р.Н., Шерматов Р.Й., Кирйигитов Б.А. Сув ресурсларидан самарали фойдаланишнинг илмий - амалий асослари /«Вопросы инновацион-ного развития науки, образования и техники». Материалы Международной научно-практической онлайн конференции. Андижан, 2022, 2-шўъба. С.231-233.

4. Кирйигитов Б., Абдувохидов А. Тушунчаларнинг комплекс тарзда фойдаданиш аҳамияти / “Ilm- fan va ta’limda innovatsion yondasuvlar, muammolar, taklif va yecimlar” мавзусидаги 14-сонли республика илмий-онлайн конференцияси. Материаллар тўплами. Фарғона, 2021, 1 қисм. 41-44-бет.

5. Кирйигитов Б., Косимов Ш., Хакимов У. Анализ возможностей программных средств перевода //Вопросы науки и образования. 2020.-№7. С.5-10.

6. Кирйигитов Б., Косимов Ш. Новые возможности использования интерактивных технологий //Вопросы науки и образования. 2020.-№7. С.81-85.